

ПРОБЛЕМНІ АСПЕКТИ ФОРМУВАННЯ МІСЦЕВИХ БЮДЖЕТІВ В СУЧАСНИХ УМОВАХ

Місцеві бюджети, являючись багаточисельною ланкою бюджетної системи України, відіграють важливу роль у перерозподілі валового внутрішнього продукту, фінансуванні суспільних послуг, зокрема на локальному рівні, здійснюють безпосередній вплив на задоволення потреб населення. Від обсягу надходжень до місцевих бюджетів, економічних можливостей регіонів залежить реалізація основних орієнтирів фінансової політики на державному та місцевому рівнях.

Необхідність вдосконалення в сучасних умовах системи функціонування місцевих бюджетів обумовлена наявністю значних недоліків, зокрема, таких як:

- високий ступінь концентрації фінансових ресурсів у державному бюджеті країни, що зменшувало значення місцевих бюджетів у вирішенні ключових завдань для задоволення потреб населення;
- домінуюча роль регулюючих доходів у структурі доходів місцевих бюджетів, незважаючи на низьку частку платників податків;
- майже щорічна зміна складу податків, акумульованих до місцевих бюджетів;
- відсутність єдиних та стабільних стандартів щодо відрахувань від загальнодержавних податків до місцевих бюджетів;
- відсутність науково обґрунтованої методології міжбюджетного перерозподілу доходів [3].

Із реалізацією реформи бюджетної децентралізації першочерговим постало вирішення нерозв'язаних повною мірою на попередніх етапах реформування питань щодо збалансованості місцевих бюджетів, стимулювання органів місцевого самоврядування до нарощування власної ресурсної бази, належного виконання покладених на них функцій та завдань, зменшення залежності місцевих бюджетів від обсягів наданих міжбюджетних трансфертів, що сприятиме ефективній реалізації бюджетної політики на місцевому рівні.

Тому змінами до бюджетно-податкового законодавства в контексті бюджетної децентралізації було передбачено нові підходи до формування та функціонування місцевих бюджетів. В першу чергу, це стосувалося чіткого розмежування повноважень між органами державної влади та місцевого самоврядування в процесі мобілізації доходів місцевих бюджетів і фінансування покладених на них видаткових повноважень.

Незважаючи на зазначені нововведення щодо утвердження фінансової стійкості місцевих бюджетів в частині вже чинних тенденцій у зменшенні міжбюджетних трансфертів і переважання частки власних доходів у співвідношенні дохідної та видаткової частин місцевих бюджетів, характерним все ж є:

- значна залежність місцевих бюджетів від обсягів наданих трансфертів, їх домінування над податковими, неподатковими та іншими надходженнями;

- структурна незбалансованість дохідних джерел місцевих бюджетів;

- невідповідність між акумульованими доходами та обсягами наданими місцевим органам влади повноважень;

- незначна фіскальна роль місцевих податків у формуванні власних доходів;

- фрагментарність у наданні субвенцій для вирішення окремих проблем місцевої інфраструктури;

- необґрунтоване обмеження доступу місцевих органів самоврядування до позикового капіталу тощо [2].

Тому для вирішення зазначених проблем необхідно орієнтуватися на реалізацію дієвих заходів, які спрямовані як на ефективний розподіл централізованих коштів, так і на формування такого механізму мобілізації власних ресурсів, що сприятиме посиленню зацікавленості місцевих органів у їхній акумуляції і нагромадженні.

Особливої актуальності при цьому набуває модернізація системи місцевого оподаткування, що відіграє важливу роль при формуванні власних доходів місцевих бюджетів. Оскільки за місцевими бюджетами повинні бути закріплені такі податки, мобілізація яких забезпечуватиме місцевим органам стабільність їхніх доходів. Важлива роль повинна відводитися податку на майно, що є основою для формування власних доходів місцевих бюджетів. Тому необхідним є подальше вдосконалення механізму справляння такого податку, що гарантує не тільки стабільність надходжень до бюджетів, але й забезпечує взаємозв'язок між обсягами сплачених податків та отриманими благами [1].

З метою посилення фіскального значення неподаткових надходжень доцільним є раціональне використання комунальної власності в контексті підвищення ефективності управління об'єктами комунальної власності, які перебувають у розпорядженні місцевих органів влади. Це забезпечить збільшення у загальному обсязі частки доходів від власності.

Крім того, важливим є пошук альтернативних джерел доходів місцевих бюджетів, серед яких можна виділити місцеві запозичення. Оскільки місцеві органи влади не можуть ефективно функціонувати, не здійснюючи муніципальні запозичення, так як свідчить зарубіжний досвід, держава є гарантом зобов'язань органів місцевого самоврядування, що дає

можливість здійснювати запозичення на вигідних для них умовах. Незважаючи на проблемні аспекти функціонування системи місцевих запозичень в Україні, вони можуть стати необхідним джерелом фінансових ресурсів для максимального задоволення потреб місцевих громад у якісній інфраструктурі при умові належної законодавчої бази та врахування досвіду інших країн [4].

Таким чином, вирішення проблемних аспектів формування місцевих бюджетів в сучасних умовах впровадження процесів бюджетної децентралізації спрямовано на мобілізацію усіх можливих джерел надходжень до місцевих бюджетів, а також пошук альтернативних джерел нагромадження власної ресурсної бази, що забезпечить поступове зростання обсягів бюджетних ресурсів на місцевому рівні, визначення пріоритетних напрямів їх використання для утворення фінансової стійкості органів місцевого самоврядування та ефективного соціально-економічного розвитку регіонів.

Література:

1. Василик О. Д., Павлюк К. В. Удосконалення податкової системи України. *Фінанси України*. 2015. №10. С. 34-43.
2. Возняк Г. В. Бюджетна політика в умовах трансформації фінансових основ місцевого самоврядування в Україні. *Економічний часопис-XXI*. 2015. №5-6. С. 82-85.
3. Слухай С. В. Становлення системи фінансового вирівнювання. *Фінанси України*. 2016. №11. С.15-25.
4. Тулай О. І. Зарубіжний досвід функціонування місцевих бюджетів та можливість його імплементації у вітчизняну практику. *Культура народів Причорномор'я*. 2007. №121. С. 93-97.

Ожибко Михайло Ярославович
ст. гр. Ф-42, ТНЕУ

Булавинець Вікторія Михайлівна
к.е.н., доцент кафедри фінансів ім. С. І. Юрія, ТНЕУ

РОЛЬ НЕПОДАТКОВИХ НАДХОДЖЕНЬ У ДОХОДАХ МІСЦЕВИХ БЮДЖЕТІВ

Модернізація системи державного управління та територіальної організації влади, яка відбувається в Україні, має за мету формування ефективного місцевого самоврядування, створення комфортних умов для проживання громадян, надання їм високоякісних і доступних суспільних послуг. Проте, досягнення зазначених цілей неможливе без належного рівня економічного розвитку відповідних територій, їх фінансового